

УДК 37.011

І. С. Ребенок

*Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
імені К. Д. Ушинського (Україна)*

МЕДІАОСВІТА ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА МОЛОДЬ (ЗА ДАНИМИ ДОСЛІДЖЕНЬ У ЧЕРНІГІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ)

У статті досліджується вплив засобів масової інформації на формування особистості, аналізується роль Інтернету в житті молоді, досліджується вплив позитивних і негативних наслідків телебачення та Інтернету на молодь.

Media education is a factor which affect youth (according to research in Chernihiv region)

The article studies influence of the media on the formation of personality, analyzes the role of the Internet in the lives of young people, we investigate the influence of positive and negative effects of television and the Internet on young people.

Наш час – це доба кардинальних перетворень і в технології масових комунікацій, і у системі засобів масової інформації. Дійсно, бурхливий розвиток електронних технологій, широке упровадження інтерактивних систем комунікацій, навчальних програм у мультимедійних технологіях забезпечило вторгнення в суспільство недоступного раніше потоку аудіовізуальної інформації від масової теле-, кіно-, іншої відеопродукції до електронних мереж Інтернет. Це спричинило помітні трансформації у сфері культури як позитивні, так і негативні, майже повну зміну матриць свідомості, цінісних систем мислення, сприйняття оточуючого світу. Зазначене повною мірою стосується підростаючого покоління – учнів загальноосвітніх шкіл, студентів вищих навчальних закладів, молоді.

Важливу роль у становленні та розвитку медіаосвіти відіграло ЮНЕСКО. На сьогодні постановою Президії Національної академії педагогічних наук України схвалена «Концепція впровадження медіаосвіти в Україні». Головною метою Концепції впровадження медіаосвіти в Україні є розбудова ефективної та всебічної підготовки дітей та молоді до безпечної взаємодії з системою медіа, формування у них медіаобізнаності, медіаграмотності, медіа компетентності відповідно до їх вікових особливостей [6].

У 90-ті роки ХХ ст. було створено Асоціацію діячів кіноосвіти України, яка на початку ХХІ ст. була перейменована на Асоціацію діячів медіаосвіти України. Національна Академія мистецтв України, Спілка кінематографістів України започаткували низку науково-практичних конференцій і семінарів,

медіа заходів для популяризації досвіду як закордонних медіа педагогів, так і вітчизняних: З. Алфьорової, О. Куценко, О. Мусієнко, Л. Найдьонової.

Безперечно, збагачують медіаосвіту численні навчально-методичні матеріали. Наприклад, посібники для вчителя англійської мови «Робота з англійською газетою в середній школі» Д. Малявіна й М. Латушкіна, для вишів – «Англійська для журналістів» О. Телень. Доцільно також згадати працю про ефективну роботу на заняттях із газетою і політичною лексикою (В. Винничук, В. Королькова та ін.), теоретичні основи використання засобів масової інформації в навчанні української мови студентів-нефілологів (Г. Онкович). Питання розвитку критичного мислення в процесі розвитку медіаосвіти в Україні займалися такі вчені: Р. Ружиков, М. Жижина, І. Сахнович, Г. Онкович. Аналіз впливу на соціум достатньо представлений у працях філософсько-соціологічного напрямку: Р. Брат, В. Михалкович, А. Якимович, В. Біблер.

В наукових виданнях докладно представлена низка прикладних досліджень, присвячених вивченню соціальних ефектів впливу масової культури (наприклад розважальних каналів), які підтверджують факт значного впливу медіа на розвиток дитини. За даними ряду авторів, медіа культура спричиняє вирішальний вплив стосовно змісту дитячих ігор. Поведінки підлітків, формування їх духовного-моральних орієнтирів (Д. Браїант, О. Мокрогуз, Е. Савицька, М. Коропатник А. Федоров, М. Аромштам, Р. Харис).

Життя сучасної людини протікає в інформаційному середовищі, яке неможливо уявити без мас-медіа. Роль медіа сьогодні настільки велика, що сучасне суспільство називається не тільки «інформаційним», а й «медіатизованим», тобто воно в значній мірі залежить від ЗМІ [7]. Медіапростір, що постійно розширюється, активно впливає на засвоєння людьми різного віку широкого спектру соціальних норм, на формування ціннісних орієнтирів особистості, формуючи і змінюючи наші установки і моделі поведінки, оскільки мас-медіа сьогодні являють собою систему неформальної освіти. Отже, на сьогодні з усіх боків людину оточують медіа і треба навчитись їх оцінювати, аналізувати і сприймати.

Засоби масової інформації сьогодні – це потужний фактор впливу на психологічний, соціальний стан людей, особливо на молодь – аудиторію з незміцнілою самосвідомістю, несформованим світоглядом. Молодь – це така соціальна група, яка максимально використовує ЗМІ та жадібно черпає інформацію різного змісту. Тому, що молоді люди досить допитливі та хочуть бути в курсі всіх подій, що відбуваються не тільки в їхньому місті, але і в усьому світі.

Живучи в сучасному світі, ми постійно стикаємося із засобами масової інформації. Вони настільки міцно заснувалися в нашій повсякденності, що ми

навіть уявити собі не можемо свого існування без них. Їх вплив на людину починається у самому ранньому віці і продовжується на протязі життя. Те, що засоби масової інформації мають величезний вплив на особистість і часто повністю, формують громадську думку, незаперечний факт. Особливо сильний вплив засобів масової інформації здатні вчинити на формування особистості підростаючого покоління.

Сьогодні життя сучасного підлітка неможливо уявити без взаємодії із засобами масової комунікації. Підлітки активно проникають в соціальне життя суспільства й у цей віковий період відбувається надзвичайно інтенсивне засвоєння дитиною етичних правил, норм і принципів, формування пов'язаних з ними моральних звичок поведінки і моральних якостей особистості.

Для українського суспільства на першому місці споживання медіа залишається телебачення. Телебачення – один з головних культурних об'єктів, що впливає на соціалізацію дитини.

Найсильніший вплив телебачення – це саме його існування, його постійна доступність, звична присутність практично в кожному із будинків, його здатність звести сотні мільйонів громадян до рівня пасивних глядачів протягом більшої частини їхнього життя. Телевізор для дитини чи підлітка стає основним джерелом інформації.

Це показують дослідження проведенні в Чернігівській області серед учнів 9–11 класів, дівчаток – 53 %, хлопців – 47 %.

Отже, дослідження підтверджують, що лише 43,2 % підлітків знають наперед зміст телеефіру, а 67,6 % перемикають канали в пошуках цікавого. На питання «Як часто Ви дивитесь телевізор» респонденти відповідають: менше 1 години в день – 47 %, 1–3 години – 54,1 %, 3–5 годин – 13,8 %. Ці результати підтверджують, що одним з найпоширеніших способів проведення дозвілля є перегляд телепередач. Які ж телепередачі цікавлять нашу молодь? З дослідження дізнаємося, що 80 % учнів віддають перевагу перегляду кінофільмів, 67 % – новинам, 62,1 % – розважальним шоу, 48,3 % музикальним кліпам і лише 25 % – програмам про наукові дослідження. На запитання «Чи привчали Вас батьки дивитися телепередачі вибірково» 70 % опитаних відповіли «ні», а 28 % «так». Чи знають батьки, що дивляться їхні діти? Як з'ясувалося діти вважають, що лише 10,3 % батьків контролюють їх біля екранів телевізора, а 48,6 % перебувають у повному невіданні щодо медіа вподобань дітей. «Чи спілкуються батьки з дітьми з приводу медіа?». Дані дослідження свідчать, що лише 14,7 % родин влаштовують спільні телеперегляди, 78,2 % дітей іноді дивляться телепередачі з батьками, а 25,6 % взагалі залишаються з телевізором наодинці. Ці дані засвідчують необізнаність батьків з медіаосвіти та їх небажання себе вдосконалювати.

Не дивлячись на те, що довгий час телебачення вважалося безпечним, проте останнім часом багато говориться про те, що безсистемний перегляд телепередач може спричинити за собою негативні наслідки для психічного розвитку дитини. Вони втрачають здатність і бажання чимось себе зайняти. У дітей відзначається зниження фантазії та творчої активності [2].

Неадекватне сприйняття побаченого на телебаченні призводить до неусвідомленого бажання молоді наслідувати певні стереотипи поведінки в її власних звичках і способу життя, сприяє появі норм поведінки в суспільстві, які виходять за межі прийнятої у суспільстві моралі [2].

Ще одна проблема, що виникає у дітей у зв'язку із телебаченням – неправильне харчування. Чим більше дитина дивиться телевізор, тим менше вона рухається і більше «перекушує» замість того, щоб нормально харчуватися, а це може призвести, наприклад, до ожиріння.

Розглянемо ще один із найвпливовіших засобів масової комунікації – інтернет. З розвитком нових інформаційних і комунікаційних технологій, особливо інтернету, зросли і переваги, і ризики легкого до них доступу. Інтернет став неперевершеним засобом доступу до всіх видів інформації і до дистанційного спілкування.

В наш час інтернет захопив увесь світ і продовжує залучати до своїх мереж дедалі нових користувачів. На сьогоднішній день в Україні більше 40 % населення держави є користувачами інтернету. Активність людей в інтернеті підпорядкована задоволенню трьох основних видів потреб: комунікативної (електронна пошта, чати, розсилки, форуми); пізнавальної (навігація в мережі, читання електронної преси і новин, пошук конкретної інформації, дистанційна освіта); ігрової (розваги) [3].

Особливо активно долучаються до інтернету студенти та школярі, які є активними користувачами цієї мережі. Вони звертаються до інтернету задля пошуку інформації, віртуального спілкування, для розваг. Підлітки активно користуються інтернетом як за допомогою домашнього комп'ютера, так і в навчальному закладі. Проведені дослідження показують, що серед привабливих для підлітків засобів медійної інформації перше місце посідає інтернет – 94,3 %, друге – телебачення (82,5 %), третє – газети та журнали (42,3 %). На питання «З якою метою Ви використовуєте комп'ютер» респонденти відповіли, що 84,1 % – для пошуку інформації в інтернеті, 86,3 % – для спілкування в соціальних мережах, 76,5 % – для навчання. Чи вміють знаходити необхідну інформацію в різних джерелах, виділяти головне, 91 % респондентів відповіли «так», 8,6 % «ні». З них 86,7 % респондентів використовують на уроках опубліковану інформацію в інтернеті.

Отже, загальний аналіз результатів дослідження вказав що більшість підлітків знаходиться на середньому рівні медіакомпетентності, що характеризується помірними можливостями критичного мислення та відсутністю визначення чіткої мети під час пошуку інформації. Для такої аудиторії характерні невпевненість у власній думці, конформність, надмірне захоплення розважальними можливостями медіа. На даний час інтернет являє собою «світ» паралельний реальному, в якому досить багато корисного для користувачів, але багато і негативного. Задача в тому, щоб знання про медіа стали не тільки доступнішими для значної більшості користувачів, а й стали способом вдосконалення медіаосвіти у навчальних закладах.

Список основних джерел

1. Ануфрієва, О. В. Тенденції взаємодії засобів масової інформації з молодіжною аудиторією / О. В. Ануфрієва // Соціальна психологія. – 2005. – № 6. – С. 111–120.
2. Бабіч, Т. В. Вплив засобів масової інформації на самовизначення молоді [Електронний ресурс] / Т. В. Бабіч, А. В. Сало. – Режим доступу: [http:// www.kntu.kr.ua/doc/zb_10_2/stat_10_2/31.doc](http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_10_2/stat_10_2/31.doc). – Дата доступу: 12.01.2015.
3. Камінська, А. А. Вплив сучасного українського телебачення на формування морального виховання молоді [Електронний ресурс] / А. А. Камінська. – Режим доступу: <http://www.kyvu.edu.ua/wsc/toms/09/122-124.pdf>. – Дата доступу: 22.12.2014.
4. Карлова, В. В. Вплив засобів масової інформації на формування української національної свідомості [Електронний ресурс] / В. В. Карлова. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej6/txts/07kvvunc.htm>. – Дата доступу: 02.01.2015.
5. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : навчальний посібник / О. Т. Баришполець [та ін.] ; за ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Баришпольця. – Київ : Міленіум, 2010. – 440 с.
6. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник / ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенко ; за науковою редакцією В. В. Різуна. – Київ : Центр вільної преси, 2013. – 352 с.
7. Формування медіаграмотності педагогів : навч.-метод.посібник / за заг. редакцією Л. Д. Покроєвої, Г. А. Дігтярьової. – Харків : Харківська академія неперервної освіти, 2014. – 252 с.